

12 червня 2008 року

«Світові інфляційні процеси: ризики та виклики для України»**Тези до обговорення****Інфляція: нові рекорди**

Зростання споживчих цін спостерігається практично в усіх країнах, хоча, звичайно, кожній країні властива своя динаміка цін та, відповідно, оцінка її величина. Так, в травні у Франції ціни зросли на 0,6% порівняно з квітнем, але в річному вимірі інфляція склала 3,7% (квітень – 3,4%), що є найвищим показником з липня 1991 року. В річному вимірі травнева інфляція в Угорщині зросла до 7,0% (з 6,6% у квітні). Лише у травні споживчі ціни зросли на 1,1%, тоді як ціни на продовольчі товари збільшились на 13,1%, а ціни на енергію для населення – на 11,3%. Аналогічну динаміку мали ціни і в Словаччині: в річному вимірі споживчі ціни зросли в травні на 4,6% порівняно з 4,3% у квітні. Урядовці в усіх названих країнах пояснюють зростання цін подорожчанням продуктів харчування та палива.

До речі ці процеси змусили Президента Європейського центрального банку Жана-Клода Тріше заявити 5 червня про готовність ЄЦБ підвищити облікову ставку наступного місяця навіть, якщо економічне зростання уповільниться.

В Україні індекси споживчих цін (ІСЦ) та цін виробників промислової продукції (ІЦВ) у травні 2008 року становили **101,3%** і **103,7%**, з початку року – **114,6%** і **124,2%** відповідно.

Таблиця 1. Інфляційні процеси в країнах СНД.

	Індекси цін виробників промислової продукції	Індекси споживчих цін
Азербайджан	117,6	117,8
Вірменія	104,0	108,6
Білорусь	109,1	113,4
Грузія	116,0*	111,5
Казахстан	140,7	118,8
Киргизстан	127,5	123,3
Молдова	113,7	115,0
Росія	126,6	113,2
Таджикистан	116,9	126,6
Туркменістан
Узбекистан
Україна	129,7	124,4
В середньому по СНД	127	116

* 1 квартал 2008 р. до 1 кварталу 2007 р

Джерело: Прес-реліз 2 червня 2008 р., www.cisstat.org**Цінові тенденції: продовольча інфляція випереджає темпи сукупної інфляції**

В багатьох країнах світу темпи зростання цін на продовольчі товари перевищують темпи інфляції в цілому, що свідчить про те, що саме подорожчання продовольчих товарів сьогодні є одним з найважливіших чинників інфляційних процесів, причому ця тенденція спостерігається, починаючи з 2006 року. Так, в 2006 році показник інфляції в країнах Європи та Центральної Азії складав 6,0%, тоді як продовольча інфляція – 6,4%. А вже в 2007 році, коли показник інфляції в середньому зріс до 10%, ціни на продовольство збільшились на 15%, а ціни на хліб та зернові – на 23%.

З кінця 2006 року, але особливо з червня 2007 року ціни на продукти харчування в ЄС-27 стали зростати швидше, ніж інфляція в цілому. В квітні 2008 року ціни на продукти харчування зросли на 7,1% порівняно зі зростанням інфляції на 3,6% (порівняно з квітнем 2007 року). Така ж ситуація спостерігалась і в ерозоні - зростання цін на продукти харчування за аналогічний період становило 6,2%, тоді як інфляція сягнула 3,3%.

Слід окремо зазначити, що саме в березні та квітні 2008 року зафіксовано найвище зростання продовольчих цін в річному вимірі, починаючи з 1996 року, коли було започатковано збирання відповідних даних. Разом з тим, за період з 1996 року по квітень 2008 року ціни на продукти харчування в цілому ж зростали тими ж темпами, що й індекс інфляції: відповідно +31% та +27% в ЄС27 та +30% та +27% в ерозоні.

Продовольчий ринок: зростання цін на продовольчі товари як світова тенденція

Очікується (оцінки експертів Світового банку, ФАО, ОЕСР, міністерства сільського господарства США), що в середньостроковій перспективі ціни на продовольчі культури будуть знижуватись внаслідок реакції попиту та пропозиції на динаміку цін, але в цілому до 2015 року вони залишатимуться значно вищими порівняно з 2004 роком (Таблиця 1).

Таблиця 1. Індекс очікуваного зростання реальних цін на деякі види продовольчих культур (2004=100).

	2007	2008	2009	2010	2015
Кукурудза	141	179	186	176	155
Пшениця	157	219	211	204	157
Рис	132	201	207	213	192
Соя	121	156	150	144	127
Соєве масло	138	170	162	153	119
Цукор	135	169	180	190	185

Джерело: DECPG

Світовий ринок нафти: цінові максимуми як характеристика динаміки вартості ресурсу

Очевидно, що попри коливання світових цін на нафту внаслідок різного роду поточних та фундаментальних чинників вартість цього енергоресурсу сьогодні перебуває на рекордному історичному рівні, причому протягом останнього часу ціна досить легко піднімалась до нових цінових історичних максимумів. Тому навряд чи можна очікувати суттєвого здешевлення «чорного золота», що ставить сьогодні перед кожною країною питання, як адекватно реагувати на це явище.

З 1 червня 2008 року Росія запроваджує нову ставку вивізного мита на експорт сирової нафти на рівні 398,1 дол. США за тонну (до цього часу – 340,1

дол. США за тонну). Змінюється також ставка експортного мита на світлі нафтопродукти – з 241,4 до 280,5 дол. США за тонну, на темні нафтопродукти – зі 130,1 до 151,1 дол. США за тонну.¹

Біопаливо: попит на продовольчі культури та зміна структури посівних площ

Високі ціни на енергоносії і, передовсім, на нафту, і пов'язані з цим виклики національній енергетичній безпеці, а також зміна клімату стимулювала уряди багатьох країн активно підтримувати виробництво та використання біопалива, що зумовило помітне зростання попиту на відповідну сировину, а саме: кукурудзу, пшеницю, пальмову олію, тощо.

Одним з найбільш помітних проявів такої політики стало встановлення певних цільових показників використання біопалива. Так, наприклад, ЄС до 2010 року планує довести частку біопалива в моторному паливі до 5,75%, а США ставить за мету досягти в 2012 році споживання 28,4 млрд. літрів біопалива. Бразилія планує довести вміст біодизеля в дизельному пальному до 2% в 2008 році та до 5% в 2013. Варто відзначити, що сьогодні в 9 штатах Індії діє обов'язкова вимога додавати до пального не менше 5% етанолу, тоді як в п'яти провінціях Китаю цей показник встановлено на рівні 10%.

Природний газ: світові ціни на порозі України

Процес зростання цін на природний газ також сьогодні вийшов на ту стадію, коли вже фактично виникає питання про стійкість національної економіки до постійного подорожчання «блакитного палива». Сьогодні фраза «ера відносно дешевих енергоресурсів закінчилась, почалась ера стабільно високих цін» відображає цілком об'єктивну реальність, а не є просто гарним експертним висловом.

За таких умов країна має здійснювати дуже продуману та виважену політику, зокрема щодо розробки національних покладів газу. За таких умов тільки прозорість та конкуренція між претендентами на шельф, тощо, може дати очікуваний результат.

Світовий металургійний ринок: зростання цін на сировину та кінцеву продукцію

В травні на світовому металургійному ринку спостерігалось чергове зростання цін на металургійну продукцію, яке металурги пояснюють зростанням виробничих витрат. З іншого боку споживачі вважають, що динаміка цін повністю компенсує зростання витрат. Ця ситуація вже призвела до того, що окремі компанії країн ЄС скорочують придбання найдорожчих видів металургійної продукції, тоді як уряди окремих країн починають активно втручатись в функціонування національного ринку металу.

Добрива: зростають попит та ціни

¹ Новые пошлины вводятся в соответствии с постановлением премьер-министра Владимира Путина "Об утверждении ставок вывозных таможенных пошлин на нефть сырую и на отдельные категории товаров, выработанные из нефти, вывозимые с территории Российской Федерации за пределы государств - участников соглашений о Таможенном союзе", подписанным 22 мая 2008 года

Ще одним важливим товаром, на який стрімко зростають світові ціни, є добрива. Підвищення цін зумовлено, з одного боку, постійним збільшенням виробничих витрат через стрімке зростання цін на вуглеводні, а з іншого – стійко високим попитом на добрива. За останні два роки світові ціни на найбільш поширені добрива зросли в 2-4 рази. Як показав нещодавній Світовий саміт з питань продовольства, попит на добрива у світі ще далекий від насичення, що зумовлюватиме подальше зростання цін на цю продукцію.

Висновки та питання для України

На нашу думку, сьогодні в Україні важко знайти політиків, які б якщо й не переймались названими питаннями, але хоча б могли усвідомлювали масштаби зазначених та були готові конструктивно дискутувати щодо цього.

Інфляція: нові рекорди

Боротьба з інфляцією має стати наріжним каменем економічної політики. Для того, щоб така політика була ефективною, необхідно свідомо йти в тому числі на непопулярні заходи, реалізація яких можлива лише за умов консолідації зусиль всіх політичних сил та гілок влади.

Політикам слід відмовитись від свідомого чи несвідомого поширення міфу про те, що Україна зможе якимось дивом на своїй території «переламати» світові цінові тенденції.

В середньостроковій перспективі необхідні структурні та інституційні реформи для того, щоб така боротьба була успішною.

Продовольчий ринок: зростання цін на продовольчі товари як світова тенденція

Ця ситуація створює нові можливості для українського аграрного сектору, але скористатись ними мають зуміти, перш за все, самі виробники за підтримки держави.

При цьому дуже важливо подолати спокусю обмежувати експорт з метою вирішення соціальних питань, оскільки такі методи постійно доводять свою неефективність.

Світовий ринок нафти: цінові максимуми як характеристика динаміки вартості ресурсу

Україна має обмежені можливості впливу на цінову динаміку. Разом з тим, ця ситуація потребує визначення в наступних сферах:

Чи може Україна користатись можливостями міжнародної співпраці з іншими країнами, і якщо так, то як?

Чим має займатись Нафтогаз за умов глобалізації? Яку політику він має проводити? Якою має бути політика держави щодо сектору нафтопереробки?

Біопаливо: попит на продовольчі культури та зміна структури посівних площ

Розвиток виробництва біопалива – це шанс для України, але при цьому має бути розроблена чітка державна політика щодо цього сектору.

Природний газ: світові ціни на порозі України

В цілому жодний політичний «обмін» чи «розмін» з Росією не зроблять російські газ та нафту дешевшими, або спонукатимуть Росію до економічного «благодійництва». В цьому сенсі використання «російського чинника» у внутрішньополітичній боротьбі фактично означає капітуляцію за відсутності реального економічного виграшу.

Світовий металургійний ринок: зростання цін на сировину та кінцеву продукцію

Цей процес вигідний для України, але його реальний економічний ефект залежатиме від того, як змінюватимуться ціни на сировину та на металопродукцію на національному ринку.

Добрива: зростають попит та ціни

Як і у випадку з металами, цей процес вигідний для українських промисловців, але його реальний економічний ефект залежатиме від того, як змінюватимуться ціни на сировину.

В той же час сільськогосподарські виробники мають зважати на те, що дешевих добрив – як внутрішнього виробництва, так і імпортованих – не буде, тому використання добрив має бути максимально ефективним.